

עריכת פרוזבול

Gittin (36b)

או דלמא לדרי עלמא ..... — **When Hillel instituted *prozbul*, was it for his generation that he instituted it** ..... — לדריה הוא דתקין ..... — **or perhaps it was for all generations, too, that he instituted it?** ..... — למאי נפקא ..... — **What difference does it make?** ..... — לבטוליה — **With regard to whether subsequent courts can abolish it:** ..... — אי אמרת לדריה הוא דתקין מבטלין ליה ..... — **If you say that it was for his generation that he instituted it, then we in subsequent generations can abolish it.** ..... — אלא אי אמרת לדרי עלמא נמי תקין ..... — **But if you say that it was for all generations, too, that he instituted it,** ..... — **then a later court cannot abolish the edicts of another, earlier, court** ..... — אלא אם כן גדול הימנו בחכמה ובמנין ..... — **unless it is greater than [the earlier court] in wisdom and number.** ..... — מאי — **What is the answer?**

תא שמע — **Come learn, a resolution from the following:** ..... — דאמר שמואל — **For Shmuel said:** ..... — **“We do not write a *prozbul* except either in the Court of Sura [Rav's court] or in the Court of Nehardea [Shmuel's court].”** ..... — ואי סלקא דעתך לדרי עלמא נמי תקין ..... — **Now, if you think that it was for all generations, too, that [Hillel] instituted *prozbul*,** ..... — **then let them write a *prozbul* even in other courts.**

דלמא פי תקין הלל לדרי עלמא כגון בי דינא דידיה — **Perhaps when Hillel instituted the law of *prozbul* for all generations, he did so only for courts such as his own court,** ..... — וכרב אמי ורב — **and like the courts of Rav Ami and Rav Assi, which are powerful enough to declare money ownerless;** ..... — אבל לכולי עלמא לא — **but for all other courts, he did not institute *prozbul*.**

Gittin (37a)

רבנן דבי רב אשי מסרי מיליהו להדדי — **The Rabbis studying in the academy of Rav Ashi would submit their words to one another.** I.e. instead of actually writing a *prozbul*, they would simply declare the formula stated in a *prozbul* before an impromptu court composed of a number of their colleagues and thereby orally submit their debts to them.

Yerushalmi Sheviis (10:2, 84b Schottenstein ed.)

רב חזקיה בשם רבי ירמיה — **R' Chizkiyah said in the name of R' Yirmiyah:** ..... — נאפילו נתונין ..... — **Even if they are situated in Rome, the *prozbul* is valid.**

Sheviis (Mishnah 83b, Schottenstein ed.)

זהו גופו של פרוזבול — **This is the text of the *prozbul*:** ..... — מוסר אני לכם — **“I am submitting to you,** ..... — **So-and-so, and So-and-so,** ..... — **איש פלוני ופלוני — the judges who are in such-and-such place,** ..... — **שאל לי שאגבנו כל זמן שארצה — that every debt due me I shall be allowed to collect whenever I wish.”** ..... — והדיינים חותמין למטון ..... — **And either the judges sign below the text of the *prozbul* or the witnesses sign.**

בית דין חשוב

רא"ש - ורבינו תם ז"ל כתב בספר הישר... ואין לכתוב פרוזבול בזמן הזה שאין אנו מומחין כרב אמי ורב אסי, ושוב חזר בו רבינו תם וכתב הוא בעצמו פרוזבול... ומשמע מתוך דבריו דחשיב כולו רבנן דבי רב אשי בית דין מומחין משום דרב אשי היה גדול הדור, ולא מסתברא הכי אלא משמע דהני אמוראי בתראי לית להו הא דשמואל. [ועי' תוספות שם].

רמב"ם (ט, יז) - אין כותבין פרוזבול אלא בית דין חכמים גדולים ביותר כבית דינו של ר' אמי ור' אסי שהן ראויין להפקיע ממון בני אדם, אבל שאר בתי דינין אין כותבין.

רמב"ן (ועי' גם ריטב"א) - ונ"ל דהא דאמר שמואל דלא כתבין פרוזבול אלא או בני דינא דסורא או בני דינא דנהרדעא לא קיימא לן כוותיה.

שו"ת מבי"ט (ח"ב פא) - אף למה שכתב הרמב"ן דלא קיימא לן כשמואל ולא בעינן כגון בי דינא דסורא וכו' אפילו הכי בית דין חשוב בכל דור בעינן.

טור - וכותבין אותו אפילו בזמן הזה בכל בית דין דלית הלכתא כשמואל... אלא בכל בית דין ובית דין יכולין לכתבו.

בעל התרומות (שער מה, הובא בבית יוסף) - כל שלשה בקיאים בדין ובענין פרוזבול ויודעים מצות שמיטה והמחוס רבים עליהם באותה העיר שהם דרים בה הרי הם באותה העיר ובאותו זמן כבית דין דרב אסי וראויים להפקיע ממון בני עירם כתקנתם הנראה להם כמו הם בדורם.

שלחן ערוך (חשן משפט סז, יח) - ואינו נכתב אלא בבית דין חשוב דהיינו שלשה בקיאים בדין ובענין פרוזבול ויודעים ענין שמיטה והמחוס רבים עליהם באותה העיר. רמ"א - ויש אומרים דכותבין פרוזבול בכל בית דין, ונ"ל שיש להקל בזמן הזה.

בית דין שברומי

מרדכי (סי' שפ) - אפילו נתונין ברומי, פירוש הדיינים כלומר יכול לומר מוסרני פלוני ופלוני הדיינין שבמקום פלוני אפילו רחוקין ממנו הרבה אף על פי שאינם בפניו שפיר דמי. מהר"א פולדא - אפילו מוסר הפרוזבול לבית דין שברומי ואינן במקום המלוה והלוה אינו משמט.

תומים (סז, כא) - לא נראה כן מכל הפוסקים דנסתפקו אי בעינן בית דין מומחין, וכי אלמן ישראל שלא יהיו ח"ו בכל תפוצות ישראל מומחים, והרי יכול לומר מוסרני לכם וכו'.

רמב"ן (גיטין לו) - הכא אינו מוסר להם אלא שכותב מוסרני לכם כלומר בכל מקום שהם יהיו כמסורות לידכם, ואמרו בירושלמי ואפילו נתונות ברומי. ר"ש סיריליאו - ואפילו נתונין ברומי. השטרות, כותבין לו זה הפרוזול כיון שמוסר דבריו בפניהם.

רמ"א (חשן משפט סז, כ) - ואין חילוק בין אם המלוה בעיר הדיינים או לא כי יכול לומר אפילו שלא בפניהם אני מוסר שטרותי לבית דין פלוני שבעיר פלוני.

מוסרני לכם

מלאכת שלמה - ראיתי... הלשון כך, מוסרני לכם פלוני ופלוני הדיינים שבמקום פלוני את כל חוב שיש לי שאגבנו ע"כ, וישר בעיני מאוד.

רש"י (גיטין לו) - מוסרני לכם את שטרותי שאתם תהיו נוגשים.

ריטב"א (גיטין לז) - אמר להו לדייני מוסרני לכם פלוני ופלוני הדיינין שבמקום פלוני כל חוב שיש לי שאגבנו כל זמן שארצה.

מלחמתה של תורה - כי אמר מוסרני כמאן דמסר דמי, משמע דסבירא ליה דאין צריך מסירה ממש רק סגי שיאמר מוסרני.

רמב"ם (פי' המשניות) - אני מעיד אתכם על כך וכך. תורת זרעים - סבירא ליה דפרוזבול אינו כלל מסירת שטרות וחובות רק הפירוש במוסרני זהו אני מעיד אתכם, וזהו תקנה בפני עצמו שכל שמעיד בפני בית דין שכל חוב שיש לי שאגבנו כל זמן שארצה אינו נשמט.